

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2781

av Robert Hannah m.fl. (FP)

Liberal konsumentpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konsumentvägledning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konsumenters integritet vid köp på nätet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oseriösa förmedlingstjänster och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ursprungsmärkning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt EU-harmonisering av konsumenträtten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den liberala synen på konsumentpolitiken är att individen ska ha makt och möjlighet att fatta välgrundade beslut utifrån sina egna önskemål. Inget annat samhällssystem än den fria marknadsekonomin, med tydliga spelregler och fungerande konkurrens, ger möjlighet till detta. Men för att konsumenten ska ha möjlighet att utöva sin konsumentmakt krävs också kunskap, samt en fri och öppen granskning där marknadsaktörer granskas och där oseriösa företag avslöjas. Det förutsätter i sin tur att konsumenterna har god tillgång till information. Staten ska ge konsumenterna goda möjligheter att göra sina egna val och vara medvetna om konsekvenserna av dem, men staten ska däremot inte bestämma vilka val konsumenterna ska göra.

Konsumentpolitiken griper in i många andra områden, från konkurrenspolitik och företagarfrågor till miljö- och hållbarhetsfrågor. Alla dessa dimensioner behöver vara

närvarande i konsumentpolitiken, men konsumentpolitiken kan inte reduceras till att enbart vara funktioner av dem. Det som motiverar en särskild konsumentpolitik, nu och i framtiden, är att möjliggöra för konsumenter att agera självständigt och ta egna beslut på en öppen marknad.

Det konsumentpolitiska målet

Folkpartiet liberalerna har varit pådrivande för en aktiv konsumentpolitik under åtta år med alliansregeringen. Vi noterar med oro att den för tillfället sittande regeringen är på väg att återgå till en konsumentpolitik som är mer inriktad på styrning av konsumenterna snarare än av konsumentmakt. Ett uttryck för detta är förslaget till nytt konsumentpolitiskt mål, där konsumentmakten är helt frånvarande. I Folkpartiet liberalernas budgetmotion yrkar vi därför avslag på regeringens förslag.

Marknadstillsyn och stödet till konsumentorganisationer

De oberoende konsumentorganisationerna spelar en avgörande roll för att ta tillvara konsumenters intressen i samhället och på marknaden. Vi anser att den för närvarande sittande regeringen har alltför låga ambitioner vad gäller nivån på stödet till konsumentorganisationer. Vi vill att konsumentorganisationen har goda möjligheter att verka, och i vår budgetmotion föreslår vi därför en höjning av anslaget till dem. Vi har också högre ambitioner än regeringen vad gäller de resurser som satsas på marknadstillsyn hos Konsumentverket.

Konsumentvägledning

Folkpartiet liberalerna välkomnar att den nationella konsumentupplysning som vi arbetat för i regeringsställning nu är i drift hos Konsumentverket. Det är viktigt att denna upplysningstjänst fungerar som en förstärkning av det totala utbudet av konsumentvägledning i Sverige. I de flesta kommuner finns lokal vägledning som fyller en värdefull funktion och som också når ut till andra konsumentgrupper än de som aktivt söker upp Konsumentverkets upplysningstjänst. På olika håll anlitas också enskilda utförare för vägledning. Det är angeläget att fortsätta arbeta för att utveckla metoder att nå ut med konsumentvägledning till alla konsumenter och att det finns tillgång till information på olika språk. Vägledning behöver också vara tillgänglig för personer med olika former av funktionsnedsättning.

Konsumentens integritet vid köp på nätet

Som konsumenter utför vi allt större del av våra inköp via nätet. Näthandeln innebär stora fördelar för konsumenten, t.ex. ett större utbud och bättre möjlighet att jämföra priser. Men den snabbt ökande andelen inköp via nätet gör också att konsumenterna

lämnar ifrån sig allt mer uppgifter om sig själva och sina konsumtionsmönster, uppgifter som är mycket eftertraktad information för företagen. En omfattande vidareförsäljning av sådan information sker mellan företag på ett sätt som är omöjligt för konsumenterna själva att överblicka. Sammantagen ger denna information mycket stora möjligheter att kartlägga individers liv och tillvaro.

De flesta konsumenter har ingen chans att överblicka vilken information som lagras om dem, och hur den sprids vidare. I många fall är det också ett krav att de godkänner att informationen lagras och lämnas vidare för att en affär över huvud taget ska kunna bli av. Detta skapar en väsentlig obalans i relationen mellan företagen och den enskilde konsumenten.

Folkpartiet liberalerna anser att konsumenters integritetsskydd behöver förstärkas. Lagstiftningen behöver förtydligas så att konsumenterna får ett fullgott skydd för sina personuppgifter vid näthandel. Företag behöver givetvis kunna spara uppgifter om sina kunder, men det behövs ett starkare skydd vad gäller vilken typ av uppgifter som får sparas och hur länge detta får ske utan att konsumenten förnyrar sitt medgivande. Konsumenten behöver också få möjlighet till insyn i vilka uppgifter som lagras, och möjlighet att få dem raderade. Sverige kan gå före för att stärka konsumenters integritetsskydd, och Sverige bör också aktivt arbeta för en fungerande reglering på europeisk nivå.

Oseriösa förmedlingstjänster

Konsumenter nyttjar mer än tidigare förmedlingstjänster för köp av tjänster och varor, många gånger utan att vara medvetna om vilken näringsidkare de i slutänden ingår ett avtal med. Förekomsten av förmedlingstjänster har blivit särskilt vanliga när det till exempel kommer till köp av resor och hantverkstjänster via sökmotorer på internet. Ett exempel är de olika söktjänster för resor som länkar konsumenter till en resebyrå som i sin tur förmedlar flygresor hos flygbolag – många gånger utan att ha kontrollerat om de flygbolag som de förmedlar tjänster hos är seriösa näringsidkare.

Folkpartiet Liberalerna anser att utvecklingen av förmedlingstjänster ger välkomna möjligheter för konsumenterna. Genom förmedlingstjänster stärks valfriheten att ge fler alternativ för konsumenter att välja mellan. Men när branscher blir alltmer populära medför det även att oseriösa aktörer ger sig in i marknaden och utnyttjar konsumenter. Särskilt konsumentens utsatthet vid användandet av förmedlingstjänster på internet måste tas på större allvar. Därför anser Folkpartiet liberalerna att regeringen snarast bör tillsätta en utredning som ska se över hur man kan motverka oseriösa aktörer inom förmedlingsbranschen och hur man kan stärka konsumenters ställning när dessa blir utnyttjade av oseriösa aktörer.

Ursprungsmärkning

Konsumentens rätt till information ska vara en ledtråd i hela processen från produktion till konsumtion. Bättre europeiska regler om ursprungsmärkning av fler livsmedelstyper gör det lättare för konsumenten att göra informerade val och därmed t.ex. välja livsmedel utifrån djurhållningsregler eller miljömässiga kriterier.

Det är dock mycket viktigt att bestämmelser om ursprungsmärkning hänger ihop med fungerande system för tillsyn och kontroll. Ur konsumentens synpunkt är ett märkningssystem som inte går att lita på ännu sämre än inget märkningssystem alls.

Europeisk konsumentlagstiftning

Folkpartiet liberalerna slår vakt om att konsumenter ska ha en stark ställning lokalt, nationellt och i EU. På EU:s inre marknad gynnar det konsumenterna om handel med varor och tjänster sker utan hinder över gränserna. Vi vill ha en stark och gemensam konsumentlagstiftning så att konsumenterna kan känna sig trygga i hela EU. Men detta ställer också krav på gemensamt arbete med produktsäkerhet och fortsatt harmonisering av konsumentskyddet på en hög nivå. Regeringen bör driva på för detta i EU-samarbetet.

Robert Hannah (FP)

Said Abdu (FP)

Tina Acketoft (FP)

Christer Nylander (FP)

Erik Ullenhag (FP)

Emma Carlsson Löfdahl (FP)

Birgitta Ohlsson (FP)